Ière Année, N° 2.
Octobre 1902.

Ia Jaro, 2a Numero.
Oktobro 1902.

Ie Jaar, N° 2.
October 1902.

GAZETO ESPERANTISTA ELIRANTA ĈIUMONATE EN BELGUJO.

LA BELGA SONORILO

JOURNAL ESPÉRANTISTE BELGE MENSUEL.

BELGISCH ESPERANTISCH MAANDSCHRIFT.

PRIX DE L'ABONNEMENT ANNUEL :	KOSTO DE LA JARA ABONO :	JAARLIJKSCHE INSCHRIJVINGSPRIJS :
2.50 fr. pour la Belgique ; 3.00 fr. pour l'étranger.	2.50 fr. en Belgujo ; 3.00 fr. en eksterbelgaj landoj.	2.50 fr. voor België ; 3.00 fr. voor den vreemde.
Un numéro (*huit pages*) **0.25 fr.**	**Unu numero** (ok paĝoj) **0.25 fr.**	**Het nummer** (*8 bladz.*) **0.25 fr.**

Ĉefredaktoro — Rédacteur en chef — Hoofdopsteller : Jos. JAMIN, 55, rue des Drapiers, Bruxelles.
Cenzuristoj — Censeurs — Keurders : E. et L. BLANJEAN, 14, rue de Wautier, Laeken.
Abonoj — Abonnements — Inschrijvingen : M. SEYNAEVE, 3, rue de l'Avenir, Courtrai.
Presisto — Imprimeur — Drukker : A.-J. WITTERYCK-DELPLACE, 4, Nouvelle Promenade, Bruges.

Avizo grava. — La abonantoj rusaj povas sendi la koston de sia abono per papermono (unu rublo). Poŝtmarkoj de ĉiuj landoj estos akceptitaj nur po du trionoj (2/3) de la valoro.

ENHAVO.

SOMMAIRE.

INHOUD.

Principaux Manuels en langue française.

Grammaire et exercices de la langue Internationale Esperanto par L. de Beaufront. — Prix 1.50 frc (port en plus.)
L'Esperanto en 10 leçons par Th. Cart et M. Pagnier. — Prix 0.75 (port en plus.)
Dictionnaire Esperanto-Français par L. de Beaufront. — Prix 1,50 (port en plus) en vente : aux dépôts de la Maison Hachette et Cie.

Petit Vocabulaire Français-Esperanto par Th. Cart et autres (*ouvrage provisoire en attendant le Dictionnaire Français-Esperanto*) au Secrétariat du groupe Espérantiste de Paris, 10, place de la Bourse, Paris (2a) et chez Spineux et Cie à Bruxelles. — Prix 0.75 (port en plus.)

Bij den schrijver te Hilversum (Holland) — **Volledig Leerboek der opkomende wereldtaal Esperanto**, door Dreves Uitterdijck, Trompschool, Hilversum. — Prijs : fl : 1.50 (3.75 fr.) verzendingskosten daarboven.

Ter pers, bij den drukker van *La Belga Sonorilo* : **Het Esperanto in tien lessen**, aan fr. 0,50.
Dat werkje zal in den loop dezer maand kunnen geleverd worden.

JOURNAUX ESPÉRANTISTES — ESPERANTISCHE BLADEN.

L'Espérantiste fr. 5.00 par an comprenant l'inscription comme membre de la S. p. p. E. (*5.00 fr. 's jaars recht gevende tot de inschrijving als lid van de S. p. p. E.*) Mr Edouard Bréon, Secrétaire de la S. p. p. E. 6, rue du Levant, à Vincennes, près Paris.
Lingvo Internacia fr. 5.75 par an (*5.75 fr. 's jaars*) Mr Paul de Lengyel à Szegzârd, Hongrie.
La Lumo fr. 3.00 par an (*3.00 fr. 's jaars*) Mr A. Rembert, 79 rue St-Christophe, Montreal, Canada
La Rondiranto fr. 3.50 par an (*3.50 fr. 's jaars*) Mr G. P. Oreŝkov, Philipoplo, Bulgarie.

On peut aussi demander les abonnements à ces journaux en s'adressant à Mr Maurice Seynaeve, 3, rue de l'Avenir à Courtrai, qui les transmettra aux diverses rédactions.

Men mag ook inschrijvingen op die bladen vragen bij Mijnheer Maurice Seynaeve, *3, Toekomststraat te Kortrijk, die ze aan de verschillende besturen zal overmaken.*

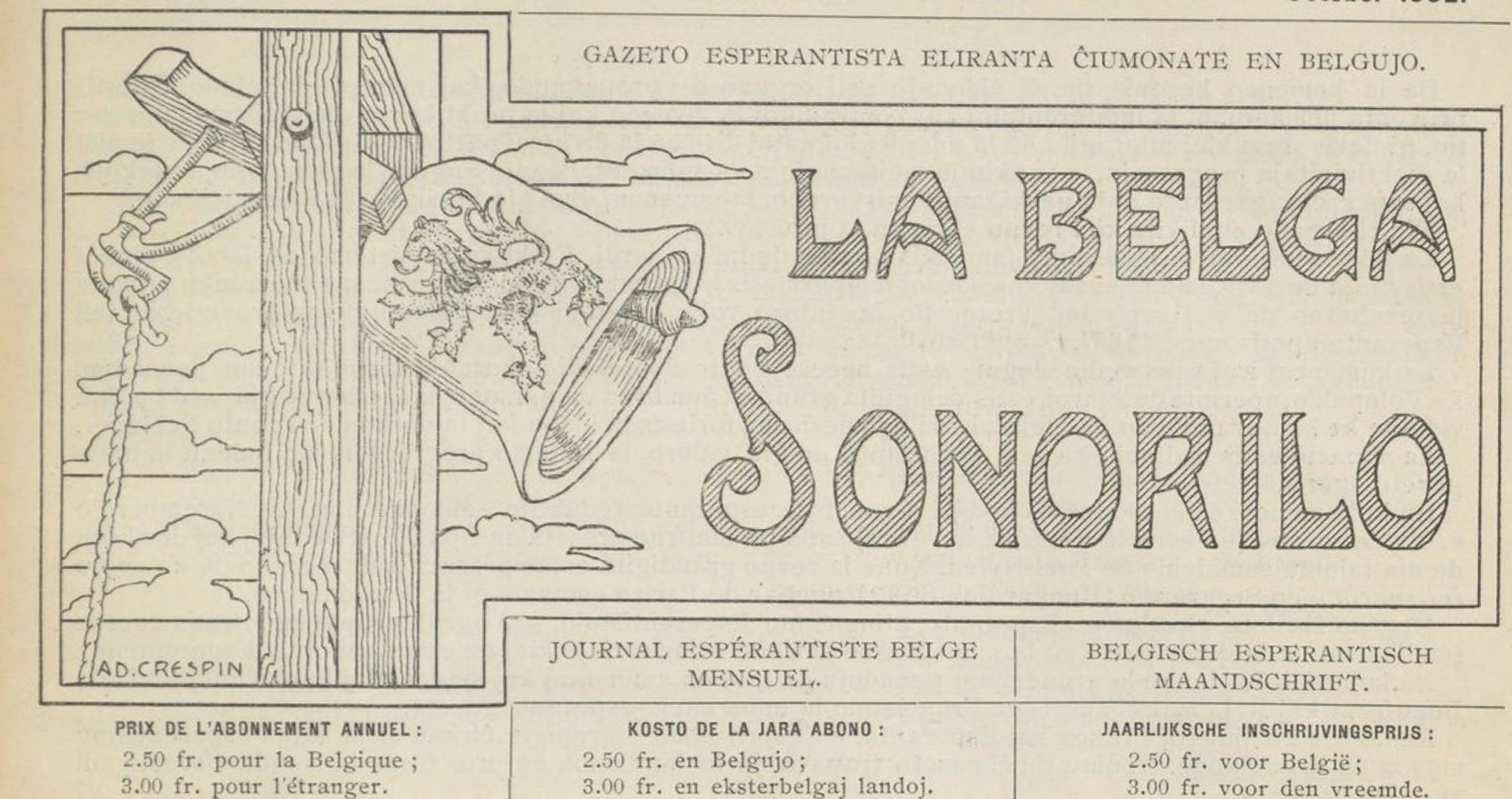
Loko luebla.

Ière Année, N° 2.
Octobre 1902.

Ia Jaro, 2a Numero.
Oktobro 1902.

Ie Jaar, N° 2.
October 1902.

GAZETO ESPERANTISTA ELIRANTA ĈIUMONATE EN BELGUJO.

JOURNAL ESPÉRANTISTE BELGE MENSUEL.

BELGISCH ESPERANTISCH MAANDSCHRIFT.

PRIX DE L'ABONNEMENT ANNUEL :	KOSTO DE LA JARA ABONO :	JAARLIJKSCHE INSCHRIJVINGSPRIJS :
2.50 fr. pour la Belgique ; 3.00 fr. pour l'étranger.	2.50 fr. en Belgujo ; 3.00 fr. en eksterbelgaj landoj.	2.50 fr. voor België ; 3.00 fr. voor den vreemde.
Un numéro (*huit pages*) 0.25 fr.	Unu numero (ok paĝoj) 0.25 fr.	Het nummer (*8 bladz.*) 0.25 fr.

Ĉefredaktoro — Rédacteur en chef — Hoofdopsteller : Jos. JAMIN, 55, rue des Drapiers, Bruxelles.
Cenzuristoj — Censeurs — Keurders : E. et L. BLANJEAN, 14, rue de Wautier, Laeken.
Abonoj — Abonnements — Inschrijvingen : M. SEYNAEVE, 3, rue de l'Avenir, Courtrai.
Presisto — Imprimeur — Drukker : A.-J. WITTERYCK-DELPLACE, 4, Nouvelle Promenade, Bruges.

La gazetaro Esperantista.

Ĉia spirita entrepreno, ĉia scienca verko, pro ĝia kreado mem, celas eksteriĝi.

Por atingi tian celon : konigi farajon al la tuta publiko, la gazetaro estas unu el la plej bonaj rimedoj.

La pasinta centjaro vidis mirindan vastigon de la plej diversaj eldonajoj, gazetoj, revuoj, k. t. p. montrantaj tage per nemalaperigeblaj figurajoj la intersekvantajn verkojn de l' spirito homa : arto, scienco, literaturo, ĉiaj eltrovoj estas klarigataj, ĉiaj farigoj komentariataj, ĉiaj agoj publike diskutataj, registrataj.

La scienculoj forlasis siajn apartajn turojn, kaj iras al la popolo.

Entrepreno kiel *Esperanto*, kiu interesas nekalkuleblan nombron da homoj, de diversaj kulturo, nacieco, lingvaĵo, devis laŭiri tiun ĉi vojon kaj krei por si propran organon.

La Presse Espérantiste.

Toute œuvre intellectuelle, tout travail scientifique tend, par sa création même, à s'extérioriser.

Pour atteindre son but : faire connaître son œuvre au grand public, la presse est un des meilleurs moyens.

Le siècle passé a été témoin du développement merveilleux des publications les plus diverses, journaux, revues etc., indiquant chaque jour en traits ineffaçables les travaux successifs de l'esprit humain : art, science, lettres, toutes les découvertes sont expliquées, tous les faits commentés, tous les actes publiquement discutés, enregistrés.

Les hommes de science ont abandonné leur tour d'ivoire et vont au peuple.

Une entreprise comme l'Esperanto, qui intéresse un nombre incalculable d'hommes de culture, de nationalité, de langue différentes, devait suivre cette voie et se créer un organe particulier.

De Esperantische Drukpers.

Elk verstandelijk voortbrengsel, elk wetenschappelijk werk, door zijn ontstaan zelf, tracht zich te verspreiden.

Om zijn doel te bereiken,om zijn werk van iedereen te doen kennen, is de drukpers een der beste middelen.

De verledene eeuw is getuige geweest van de wonderbare vermenigvuldiging der verschillendste drukuitgaven, dagbladen, tijdschriften, enz, die iederen dag, in onuitwischbare trekken, de opeenvolgende werken van 's menschen geest deden kennen : kunst, wetenschap, letteren, al de ontdekkingen worden uitgelegd, al de gebeurtenissen verklaard, al de daden opentlijk beoordeeld en geboekt.

De geleerden hebben hunnen ivoren toren verlaten en gaan tot het volk.

Eene onderneming, als het Esperanto, waarin een ontelbaar getal menschen van verschillende beschaving, verschillende volksstammen en verschillende talen belang hebben, moest ook dien weg volgen, en een bijzonder orgaan in het leven roepen.

De la komenco bezonis tiu ĉi eldonaĵo esti organo de propagando, kaj mem de batalado. Ĝi estis pruvonta per agoj, al la indiferentuloj kaj kontraŭuloj la vivecon kaj la praktikecon de l' sistemo ; preter tio, ĝi devis servi kiel interligilo de la adeptoj loĝantaj dise en la diversaj partoj de l' globo ; al ili sciigante la efektivigitajn progresojn, la venkitajn malfacilaĵojn, la submetitajn antaŭjuĝojn, la plenumitajn verkojn, kaj super ĉio, gardante al la naskiĝanta entrepreno, la unuecon, dum ĝia kreskado kaj disvastiĝado.

Tiu ĉi organo publikita kiel revuo eliris en la jaro 1892.

La lingvo internacia Esperanto jam estis konata de kelkaj jaroj. Efektive la sistemo de D° Zamenhof estis finita de 1878, sed financaj konsideroj malpermesis la grandan filologiiston Rusan komuniki publike la rezultaton de siaj serĉadoj. Preter tio, la aŭtoro volis antaŭ ol konigi sian lingvon provigi ĝin, tial Esperanto aperis nur en 1887.

La komencaj iroj estis malfacilegaj ; estis necese kontraŭbataladi nekuraĝigantan kutiman pensadon.

La Volapuk'o, aperinta de 2 jaroj, estis delogînta grandan nombron da personoj kiuj ellernis ĝin ; sed baldaŭ vidante ke la nova idiomo ne efektivigis iliajn dezirojn, forlasis la ideon kaj la verkon de l'abato Schleyer.

La situacio estis malfacilega sed, konsciante de ĝia valoro, la sistemo progresadis kaj baldaŭ la unua gazeto aperis.

En la komenco, estis modesta okpaĝa revuo, tute esperante redaktita ; eldonita unue en Nuremberg'o «*l'Esperantisto*» (tio estis la titolo de la revuo) estis pli malfrue presata en Upsall'o (Svedujo) kaj direktita de nia talenta samideulo S° Paul Nylén. Nune la revuo grandigita estas presata, sub la nomo de « *Lingvo internacia* » en Szegzard'o (Hungarujo), S° P. Fruictier de Parizo estas de ĝi la ĉefredaktoro.

Organo skribita ekskluzive Esperante, atingas nur Esperantistojn, sed por la propagando estis necese fondi gazetojn kiuj per parto en la nacia lingvo skribita atingas tiujn kiuj ne estas ankoraŭ Esperantistoj.

En la jaro 1898, danke la grandegajn penadojn de niaj du eminentaj kaj sindonadaj kunideanoj S° L. de Beaufront kaj R. Lemaire, aperis en Franclando la unua nacia-esperanta gazeto.

Redaktita en lingvoj Franca kaj Esperanta, « *l'Espérantiste* » grupigis ĉirkaŭ si la tutan esperantistan movon en Franclando. Hodiaŭ tiu ĉi gazeto trapasis ja la landlimon kaj iras trans la mondo disvastigadi nian karan ideon.

Cette publication devait avoir, dès le début, un caractère de propagande, même de polémique. Il devait prouver par des faits, aux indifférents et aux adversaires, la vitalité et la praticabilité du système ; en outre, il devait servir d'intermédiaire entre les adeptes éparpillés dans toutes les parties du globe, leur faisant connaître les progrès réalisés, les difficultés vaincues, les préjugés surmontés, les travaux accomplis et, par dessus tout, maintenir dans sa croissance et son développement, l'unité de l'œuvre naissante.

Cet organe, publié sous la forme de revue, parut en 1892.

La langue internationale Esperanto était déjà connue depuis quelques années. En effet, le Dr Zamenhof termina son système en 1878, mais des considérations financières surtout empêchèrent le grand philologue russe de faire connaître au public le fruit de ses recherches. En outre, l'auteur voulait, avant de la faire connaître, soumettre sa langue à l'épreuve de la pratique, c'est pourquoi l'Esperanto ne fut lancé qu'en 1887.

Les débuts furent particulièrement difficiles, il fallait lutter contre un état d'esprit qui n'était pas encourageant.

Le volapük, présenté deux ans auparavant, avait séduit un grand nombre de personnes qui se l'assimilèrent, mais qui, voyant bientôt que ce nouvel idiome ne satisfaisait pas leurs desiderata, abandonnèrent l'idée et l'œuvre de l'abbé Schleyer.

La situation était très difficile, mais, conscient de sa valeur, le système progressa et bientôt parut le premier journal.

Tout d'abord ce fut une modeste revue de 8 pages ; rédigée complètement en Esperanto ; imprimée d'abord à Nuremberg, l' *Esperantisto* (c'était le nom de la revue) fut ensuite imprimée à Upsall (Suède) et dirigée par notre talentueux partenaire M. P. Nylén. Actuellement la revue agrandie est imprimée à Szegzard (Hongrie) sous le titre de *Lingvo internacia* ; M. P. Fruictier de Paris, en est le rédacteur en chef.

Un organe exclusivement composé en Esperanto, atteint uniquement des Espérantistes, aussi dans l'intérêt de la propagande, fallait-il des journaux qui, par une partie rédigée en langue nationale, puissent atteindre ceux qui ne sont pas encore des Espérantistes.

En 1898, grâce aux efforts surhumains de nos éminents et dévoués partenaires MM. L. de Beaufront et R. Lemaire, parut en France le premier journal national-esperanto.

Rédigé en langues française et Esperanto, l'*Espérantiste* parvint à grouper autour de lui tout le mouvement espérantiste de France.

Aujourd'hui ce journal a dépassé la frontière et va dans le monde répandre notre chère idée.

Die uitgave moest van den beginne af het kenmerk hebben der voortplanting, ja der twistschriften. Aan de onverschilligen en aan de tegenkanters, moest zij door daden de levenskracht en de uitvoerbaarheid van het stelsel bewijzen ; daarenboven moest zij tusschen de voorstaanders in alle landen der wereld verspreid, als bemiddelaarster optreden, met hun de verwezentlijkte vorderingen, de te boven gekomen zwarigheden, de gedane werken te doen kennen ; en bovenal in zijnen groei en uitbreiding de eenheid van het opkomende werk staande houden.

Dit orgaan, in vorm van tijdschrift uitgegeven, verscheen in 1892.

De wederlandsche taal Esperanto was reeds sedert eenige jaren gekend. Inderdaad, Dr Zamenhof voltooide zijn stelsel in 1878, maar geldredenen hebben bijzonderlijk den grooten Russischen taalkenner belet de vrucht zijner opsporingen aan het volk bekend te maken. Daarenboven, eer hij ze wilde openbaar maken, zou de uitvinder zijne taal op de proef der toepassing stellen, en daarom kwam het Esperanto maar in zwang in 1887.

De aanvang voornamelijk was moeilijk, er moest gestreden worden tegen eenen geesttoestand die niet aanmoedigend was.

Het Volapük, twee jaren te voren aangeboden, had een groot getal lieden aangetrokken, die er kennis mede maakten, maar die, welhaast gewaar wordende dat de nieuwe taal hunne wenschen niet voldeed, het ontwerp en het werk van priester Schleyer lieten steken.

De toestand was uitermate bezwaarlijk, maar van zijne waarde bewust, ging het stelsel vooruit en weldra verscheen het eerste tijdschrift.

In het begin was het een gering tijdschrift van acht bladzijden, geheel en gansch in het Esperanto opgesteld ; eerst te Nuremberg gedrukt, werd de Esperantisto *(zoo was de naam van het tijdschrift) daarna gedrukt te Upsall (Zweden), onder toezicht van onzen bekwamen medehelper heer P. Nylen. Nu wordt het vermeerderde tijdschrift gedrukt te Szegzard (Hongarië), onder den naam van* Lingvo internacia ; *heer P. Fruictier, van Parijs, is er de hoofdopsteller van.*

Een orgaan uitsluitelijk in het Esperanto geschreven, kon alleenlijk tot de Esperantisten geraken ; ook, in het belang der uitbreiding, was het noodig dagbladen te stichten, die, door een deel in de landtaal geschreven, tot dezen konden komen, die nog geen Esperantisten waren.

In 1898, dank aan de bovenmenschelijke pogingen van onze uitmuntende en verknochte medehelpers, h. h. L. de Beaufront en R. Lemaire, verscheen in Frankrijk het eerste nationaal Esperantisch dagblad.

Opgesteld in het Fransch en in het Esperanto, de Esperantiste *kon in Frankrijk geheel de Esperantische beweging bijeen brengen.*

Op heden heeft dit dagblad de grenzen overgesteken en gaat de wereld door ons duurbaar ontwerp verspreiden.

La tero ne estis fruktodona, ni diris antaŭe, sed la semo estis fortika kaj la semanto senlaciĝa.

Baldaŭ la gazetoj aperis unu post la alia, en Montreal'o (Kanadlando) « *La Lumo* » redaktita en la lingvoj Angla, Franca kaj Esperanta ; en Filipopolo (Bulgarlando) «*La Rondiranto* » redaktita en la lingvoj Bulgara kaj Esperanta ; en Hilversum'o (Holando) « *La Holanda Pioniro.* »

Aliaj eldonaĵoj, ekzemple la internacia revuo « Concordia » eldonas monate kronikon esperantistan. Oni agis tiel kun la lingvo internacia kiel kun la aliaj lingvoj modernaj : Angla, Franca, Germana.

Ni memoru ankaŭ la kronikojn esperantistajn publikigitajn semajne en la « *Petit Bleu* » de Bruselo.

La entrepreno komencata de ni hodiaŭ estas tre malfacila, la redaktoroj de «*La Belga Sonorilo* » havas nur siajn bonvolon kaj sciadon ; volonte ili donos senrezerve siajn tempon kaj penadon. Tio ne estas sufiĉa. Homoj, kies koro kaj bonvolo altiras al la gravaj aferoj de l'estonteco, devas per abonoj specialaj kaj ordinaraj, subskriboj, k. t. p. vivigi nian faraĵon. Ni estas certaj ke ili venos de ĉie kiel novaj militistoj, kaj oni povos diri kun D° Zamenhof :

Sub la sankta signo de l'espero
Kolektiĝas pacaj batalantoj
Kaj rapide kreskas la afero
Per laboro de la Esperantoj.

Forte staras muroj de miljaroj
Inter la popoloj dividitaj :
Sed dissaltos la obstinaj baroj
Per la sankta amo disbatitaj.

Sur neŭtrala lingva fundamento,
Komprenante unu la alian,
La popoloj faros en konsento
Unu grandan rondon familian.

Nia diligenta kolegaro
En laboro paca ne laciĝos,
Ĝis la bela sonĝo de l'homaro
Por eterna ben' efektiviĝos.

GASTON CHOTIAU.

Le terrain était inculte, disions-nous tantôt, mais la semence était puissante et le semeur infatigable.

Bientôt les journaux parurent l'un après l'autre : à Montréal (Canada), *La Lumo*, rédigé en langues Anglaise, Française et Esperanto ; à Philippopolo (Bulgarie), en langues Bulgare et Esperanto ; à Hilversum (Hollande), *La Holanda Pioniro.*

D'autres périodiques, telle que la revue internationale « *Concordia* », publient mensuellement une chronique espérantiste. On a placé l'Esperanto sur le même pied que les autres langues modernes : Anglaise, Française et Allemande.

Rappelons-nous les chroniques espérantistes que le « *Petit Bleu* », à Bruxelles, publia toutes les semaines.

L'entreprise que nous commençons aujourd'hui est très difficile, les rédacteurs de la « Belga Sonorilo » n'ont que leur bonne volonté et leur savoir ; volontiers ils les y consacreront sans compter leur temps et leur peine. Cela n'est pas suffisant : les hommes de cœur et de bonne volonté doivent par des abonnements spéciaux et ordinaires, des souscriptions etc, contribuer à faire vivre notre œuvre.

Nous sommes certains qu'ils viendront de partout comme de nouveaux soldats, et on pourra dire comme le Dr Zamenhof :

Sous le signe sacré de l'espérance
Se réunissent de pacifiques combattants,
Et l'œuvre croît rapidement
Par le travail de ceux-qui-espèrent.

Solidement se dressent des murailles millénaires
Entre les peuples divisés ;
Mais elles sauteront les barrières obstinées,
Abattues par le saint amour.

Sur la base d'une langue neutre,
Se comprenant les uns les autres,
Les peuples formeront de concert
Un seul grand cercle de famille.

Notre collège diligent
Ne se lassera pas dans son travail pacifique,
Jusqu'à ce que le beau rêve de l'humanité
Se réalise, pour être éternellement béni.

GASTON CHOTIAU.

De grond was onvruchtbaar, zegden wij zooeven, maar het zaad was krachtig en de zaaier onvermoeibaar.

Welhaast verschenen de dagbladen het een na het ander : te Montréal (Canada), La Lumo, *in het Engelsch, het Fransch en het Esperanto opgesteld ; te Philippolo (Bulgarië), in de Bulgaarsche taal en in het Esperanto ; te Hilversum (Nederland) bestaat* La Holanda Pioniro.

Andere periodieke schriften, zooals het wederlandsch tijdschrift « Concordia » *laten maandelijks de esperantische belangen kennen. Het Esperanto wordt op denzelfden voet geplaatst als de hedendaagsche talen : het Engelsch, het Fransch, het Duitsch.*

Herinneren wij ons de esperantische kroniek door de « Petit Bleu » *iedere week te Brussel uitgegeven.*

De onderneming, die wij heden aanvangen, is hoogst moeilijk, de opstellers van de « Belga Sonorilo » bezitten enkel hunnen goeden wil en hunne kennissen ; geheel gaarn en zonder er rekening van te houden, zullen zij hunnen tijd en hunne moeite er aan besteden. Dat is niet genoeg : mannen met moed en goeden wil moeten ons tijdschrift in het leven houden door bijzondere en gewone inteekeningen, door inschrijvingen, enz. Wij zijn overtuigd dat zij van alle kanten zullen opkomen, en dat men zal kunnen zeggen gelijk Doktor Zamenhof :

Onder het heilig teeken der hoop
Vergaderen vredevolle strijders,
En het werk groeit snel aan
Door den arbeid van dezen die hopen.

Sterk verheffen zich duizendjarige muren
Tusschen de afgescheiden volkeren ;
Maar ze zullen springen de onsloopbare grensweren,
Ter neêr geworpen door de heilige liefde.

Op de grondvesten eener onzijdige taal,
Zullen ze allen malkander verstaan,
De volkeren die te zamen zullen uitmaken
Een enkelen grooten familiekring.

Ons ieverig genootschap
Zal zich niet vervelen in zijn vreedzaam werk,
Tot dat de schoone droom der menschlievendheid
Verwezentlijkt zij, om voor eeuwig geloofd te worden.

Vertaald door A.-J. WITTERYCK.

Alvoko al la Flandranoj.

Esperanto ankoraŭ estas preskaŭ nepre nekonata en la Flandra parto de nia patrujo. Ĉu oni povas diri, kaŭze de tio, ke, en tiu-ĉi landparto, oni malestimas la homaman pensaĵon pri Lingvo Internacia aŭ ke oni ne volas akcepti speciale Esperanton? Ne, ĉar tia certigo pruvas entutan nekonon pri tio : ke la progresada irado de Esperanto obeas nekonatajn regulojn kaj ke, por ekmovigi en tuta lando grandan esperantan movadon, la voĉo de sola apostolo estas ofte sufiĉa. Kiel popolo povus aliri al Esperanto, kiun ĝi ne konas, se iu sindonemulo al ĝi ne prezentus kaj klarigus tiun novan lingvon ?

Cetere Esperanto en la komenco, sekve de diversaj cirkonstancoj, progresis nur tre malfacile. Volapuk'o, la unua kompleta sistemo prezentita al la publiko, estis naskinta universan entuziasmon por la enkonduko de Lingvo Internacia kaj estis ĝuinta grandegan sukceson; sed, bedaŭrinde, tiu provo ne posedis ĉiujn ecojn, necesajn por lingvo internacia, kaj la mondo, baldaŭ trompita en sia entuziasmo, forlasis tiun sistemon kaj akiris skeptikecon, pli timindan ol vera malamikeco.

Tiam elaperis Esperanto, kies sola nomo, kiel diras nia kara K^no^ Lemaire, jam estas certigo de sukceso. Ne havanta la multajn spezojn, kiujn donegis al Volapuk'o la ĝenerala entuziasmo, akceptita de tiam kun mokada dubo en la malmultaj lokoj en kiujn ĝi povis eniri, Esperanto, dum la dek unuaj jaroj, progresis nur tre malrapide kaj, pli ol unu fojon, ĝin certe savis la neatakebla certiĝo de kelkaj homoj pri la triumfo de tiu admirinda elpensaĵo. Se Esperanto estus elaperinta unue aŭ se Volapuk'o estus havinta la forestantajn ecojn, la mondo jam posedus lingvon internacian; sed tio ne okazis kaj, en tiu-ĉi tago, la Esperantistoj devas bataladi senĉese por povi donaci la homaron, preskaŭ malgraŭ ĝi, per netaksebla bonaĵo.

Sed, de ĉirkaŭe 2 jaroj, Esperanto faris tre grandajn progresojn en la plimulto de la landoj : grupiĝoj kaj ĵurnaloj ĉie fondiĝas, Esperanto ĉien eniretas kaj, danke la Delegacion por la enkonduko de Lingvo Internacia, la sciencularo sin interesis al ni kaj hodiaŭ donas al ni sian tre povoplenan helpadon.

Appel aux Flamands.

L'Esperanto est encore presque totalement inconnu dans la partie flamande de notre patrie. Peut-on assurer à cause de ce fait, que dans ce pays l'on est rebelle à la généreuse conception d'une Langue Internationale ou que l'on y refuse spécialement l'Esperanto ? Non, car pour affirmer cela, il faut ignorer complètement que la marche évolutive de l'Esperanto suit des lois inconnues, et que, pour déterminer dans tout un pays un mouvement espérantiste intense, il suffit souvent de la voix d'un seul apôtre. Comment un peuple pourrait-il aller à l'Esperanto qu'il ignore, si quelque dévoué ne venait lui exposer cet idiome nouveau ?

D'ailleurs, l'Esperanto, par suite de diverses circonstances, n'a progressé au début qu'avec des difficultés très grandes. Le Volapük, qui fut le premier système complet présenté au public, avait soulevé un enthousiasme universel pour l'adoption d'une Langue Internationale et avait eu un succès retentissant; mais malheureusement, cet essai ne présentait pas toutes les qualités nécessaires à une langue internationale, et le monde, bientôt déçu dans son enthousiasme, abandonna ce système et tomba dans un scepticisme plus à craindre qu'une hostilité véritable.

C'est alors que parut l'Esperanto, dont le nom seul, comme le dit notre cher Cap. Lemaire, est déjà un gage de succès. Privé des abondantes ressources que l'enthousiasme général avait prodiguées au Volapük, accueilli désormais avec un doute moqueur dans les rares milieux où il pût se présenter, l'Esperanto ne se développa dans les dix premières années qu'avec une lenteur extrême, et plus d'une fois il ne dut son salut qu'à l'indéfectible certitude de quelques-uns dans le triomphe de cette œuvre admirable. Si l'Esperanto avait paru en premier lieu ou si le Volapük avait eu les qualités qui lui manquent, le monde serait déjà pourvu d'une langue internationale; mais il n'en a pas été ainsi, et aujourd'hui c'est par une lutte de tous les instants, que les Espérantistes veulent gratifier l'humanité, presque malgré elle, d'un bienfait inestimable.

Mais, depuis environ 2 ans, l'Esperanto a fait dans la plupart des pays de très grands progrès : des groupements et des journaux se fondent partout, l'Esperanto s'infiltre partout, et, grâce à la Délégation pour l'adoption d'une Langue Internationale, le monde savant s'est intéressé à nous et nous donne aujourd'hui son très puissant appui.

Oproep aan de Vlamingen.

In het Vlaamsche deel van ons vaderland is het Esperanto bijna nog gansch onbekend. Mag men daarom beweeren, dat men in dit land aan het edelmoedig gedacht eener wederlandsche taal vijandig is, of dat men op bijzondere wijze het Esperanto afwijst? Neen, want om zoo iets te houden staan, moet men volstrekt niet weten, dat de ontwikkelende voortgang van het Esperanto onbekende wetten volgt, en dat, om in een land eene krachtige esperántische beweging te weeg te brengen, de stem van een enkelen leerverspreider soms genoeg is. Hoe zou een volk kunnen overgaan tot het Esperanto, dat hem geheel en gansch onbekend is, indien iemand, die de nieuwe taal toegedaan is, ze niet kwame voorstellen en verklaren?

Overigens, het Esperanto, ten gevolge van verscheidene omstandigheden, heeft in het begin maar met zeer groote moeite voor uit gegaan. Het Volapük, dat het eerste volledig stelsel was den volkeren voorgesteld, had voor de aanvaarding eener wederlandsche taal, eene algemeene geestdrift verwekt en eenen schitterenden uitslag bekomen; maar ongelukkiglijk die proef had de hoedanigheden niet voor eene wederlandsche taal vereischt, en het volk in zijne te groote hoop bedrogen, verliet dit stelsel en viel in eenen twijfel, die meer dan ware vijandschap te vreezen is.

Op dat oogenblik kwam het Esperanto te voorschijn, waarvan de naam alleen, gelijk het onze duurbare kapitein Lemaire zegt, een onderpand van goeden uitslag is. Beroofd van de overvloedige middelen, die de algemeene geestdrift zoo mildelijk aan het Volapük toegekend heeft, aanvaard met eenen bespottenden glimlach in de zeldzame plaatsen waar het zich kon aanbieden, ontwikkelde het Esperanto zich gedurende de tien eerste jaren, met eene uitnemende traagheid, en meer dan eens had het zijn behoud maar te danken aan de standvastige zekerheid van enkele mannen nopens de overwinning van dit wonderbare werk. Indien het Esperanto eerst te voorschijn ware gekomen, of indien het Volapük de hoedanigheden hadde bezeten, die hem ontbraken, de wereld ware reeds in het bezit van eene wederlandsche taal; maar alzoo gebeurde het niet, en op heden moeten de Esperantisten, door eenen gedurigen strijd, het menschdom, om zoo te zeggen tegen wil en dank, met eene onschatbare weldaad begunstigen.

Maar sedert ongeveer twee jaren heeft het Esperanto in het grootste getal der landen, grooten vooruitgang gedaan: vereenigingen en tijdschriften komen overal tot stand, het Esperanto dringt overal binnen, en, dank aan de afvaardiging der wederlandsche taal, heeft de geleerde wereld belang in ons werk gesteld, en verleent ons op heden eenen machtigen onderstand.

Kontraŭe tre granda parto de la Germanaj gentoj ĝis nun elmontras por nia entrepreno nur tre malgrandan entuziasmon: tion tre verŝajne kaŭzis la signaĵo, la senkuraĝiĝo profundaj, kiujn postlasis, precipe en ili, la falo de Volapuk'o; ankoraŭ la manko de sindonemaj propagandistoj kaj de lernolibroj taŭgantaj. Sed tia estado estas nur momenta ĉar, post pli malpli da tempo, ĉiuj popoloj necese alprenos lingvon internacian, tial ke tio estas necesa progresaĵo, kies horo jam estas alvenanta.

Hodiaŭ, ĉar grupo da Belgaj Esperantistoj ekmovigas fervoran agadon por la propagando de Esperanto en Belgujo, estas necese ke la Flandra lando favore akceptu nian klopodon kaj sendu al ni multajn kaj fidelajn aliĝantojn.

Kial do la Flandrano malantaŭe restadus en tiu belega movado, kiu intencas alproksimigi la gentojn, detrui la barilojn kiuj senkaŭze malunuigas ĉiujn anojn de la sola homa familio; kiu intencas efektivigi projekton kies rezultatoj tiel individuaj kiel anaraj, tiel sciencaj kaj komercaj kiel homamaj, kies rezultatoj vere aliformigos la mondon.

Kial la Flandrano malantaŭe restadus, kiam li ricevus, alprenante lingvon internacian, tiel estimindajn bonaĵojn? Ĉar la lingvo Flandra, kvankam uzata en lokoj sufiĉe multaj de la tero, estas tamen komprenata nur de malgranda kvanto da homoj; tuj kiam li deziras iom pligrandigi siajn gentajn interrilatojn, la Flandrano devas lerni tri fremdajn lingvojn: laboro grandega kaj ebla nur al kelkaj favorituloj. Anstataŭ tiu malfacila kaj tre kosta lernado, havanta plej ofte nenian utilan rezultaton, kiom pli preferinda ne estus lingvo ekstreme facila, tre rapide ellernebla kaj kiu ebligus interligi efektan komunikiĝadon kun la tuta mondo? Ni ne pensas certe ke la Flandranoj povos iam forĵeti la lernadon de la Franca lingvo, kiu estas unu el niaj naciaj lingvoj: tio estas okazontaĵo hodiaŭ ne antaŭvidebla, kvankam ni povas diri vere ke la ĝenerala enkonduko de Lingvo Internacia havos eble rezultatojn ne ankoraŭ nune penseblajn.

Ni pruvos aliloke ke tiu enkonduko grande favoros la sendifektan konservadon de la lingvoj naciaj: grava diro por la Flandranoj kiuj tiel multe deziras forigi de sia lingva heredo ĉiaspecan malpuraĵon.

La Holandanoj, fratoj de la Flandranoj, komprenis ĉiujn tiujn utilegojn ĉar, antaŭ kelke da monatoj, la voĉo de fervora apostolo: Dro Uitterdijk el Hilversum, estis sufiĉa por naski en tiu simpatia lando

---

Au contraire, une grande partie des races germaniques ne montre jusqu'ici que très peu d'enthousiasme pour notre entreprise: cela tient très probablement à l'empreinte, à la déception profondes qu'a laissées, surtout chez elles, l'échec du Volapük; encore au défaut de propagateurs dévoués et de manuels convenables. Mais cette attitude n'est que passagère, car, nécessairement, dans un avenir plus ou moins éloigné, tous les peuples en viendront à l'adoption d'une Langue Internationale, parce que c'est un progrès nécessaire et dont l'heure est venue.

Aujourd'hui qu'un groupe d'Espérantistes belges entreprend une vigoureuse campagne pour la propagation de l'Esperanto en Belgique, il importe que le pays flamand accueille notre mouvement avec faveur, et nous envoie des adhérents nombreux et fidèles.

Pourquoi, en effet, le Flamand resterait-il en arrière dans ce mouvement sublime qui tend à rapprocher les races, à briser les barrières séparant sans motif tous les membres de la seule famille humaine, qui tend à réaliser une œuvre dont les résultats, tant individuels que collectifs, tant dans le domaine scientifique et commercial que sur le terrain humanitaire, dont les résultats changeront véritablement la face du monde.

Pourquoi le Flamand resterait-il en arrière, lui qui trouverait dans l'adoption d'une langue internationale des avantages si précieux? Car la langue du Flamand, quoique parlée sur des points assez nombreux du globe, n'est comprise en somme que par un chiffre restreint d'individus; s'il veut étendre quelque peu ses relations, le Flamand se voit forcé d'étudier trois langues étrangères: ce qui est un effort énorme et seulement à la portée de quelques privilégiés. Au lieu de ces études laborieuses et dispendieuses, n'aboutissant le plus souvent à aucun résultat pratique, de quel avantage ne serait pas une langue d'une facilité excessive, acquise en très peu de temps et permettant des communications réelles avec le monde entier? Loin de nous la pensée de vouloir exclure pour le Flamand l'étude du français, qui est une de nos langues nationales: c'est là une éventualité qui n'est pas à prévoir pour le moment, quoiqu'il soit vrai de dire que l'adoption généralisée d'une Langue Internationale pourra conduire à des résultats, encore insoupçonnés aujourd'hui.

Nous établirons ailleurs que cette adoption ne peut que favoriser grandement l'intacte conservation des langues nationales: point important pour les Flamands, qui tiennent tant à garder à l'abri de toute souillure leur patrimoine linguistique.

Les Hollandais, frères des Flamands, ont compris tous ces avantages car il a suffi, il y a quelques mois, de la parole d'un apôtre convaincu: le Dr Uitterdijk d'Hilversum, pour déchaîner

Integendeel een groot getal der Duitsche stammen toont tot heden maar weinig geestdrift voor onze onderneming; dat komt waarschijnlijk uit den diepen indruk en de teleurstelling bij hen bijzonderlijk door het Volapük nagelaten; ook uit het gebrek van bekwame handboeken en verknochte voortplanters. Maar die handelwijze zal niet duren, want onvermijdelijk, zullen al de volkeren vroeg of laat de wederlandsche taal aanvaarden, en dat, om reden dat het een noodzakelijke vooruitgang is, welks tijd aangebroken is.

Op heden trekken eenige vereenigde belgische Esperantisten moediglijk te velde, om in België het Esperanto te verspreiden; noodig is het dat het Vlaamsche land onze beweging gunstig onthale en ons talrijke en getrouwe aanhangers zende.

Waarom inderdaad zou de Vlaming achteruit blijven in die verhevene beweging, die streeft naar de toenadering der volkeren, naar het sloopen der grensweeren, die zonder reden de leden der eenige menschelijke familie vanéén scheiden, die poogt een werk in het leven te roepen, waarvan de gevolgen, zoo afzonderlijke als gezamentlijke, zoo wel op wetenschappelijken grond of handelsgebied, als onder menschlievend opzicht, waarvan de gevolgen waarlijk het aanschijn der aarde zullen veranderen.

Waarom zou de Vlaming achteruit blijven, hij die bij de aanvaarding eener wederlandsche taal zulke kostbare voordeelen zal genieten? Want de taal des Vlamings, alhoewel in verscheidene streken der wereld gesproken, is toch maar door een beperkt getal lieden verstaan; indien hij zijne betrekkingen een weinig uitbreiden wil, is de Vlaming genoodzaakt twee of drie vreemde talen te leeren; hetgeen hem groote moeite kost, en waartoe een klein getal bevoorrechten in staat zijn. In plaats van die moeilijke en dure studiën, in vele gevallen onnuttig, hoe voordeelig zou eene taal niet zijn, hoogst gemakkelijk om leeren en dat in korten tijd, daarenboven iedereen waarlijk toelatende in betrek te komen met de geheele wereld? Verre van ons het gedacht den Vlaming het aanleeren van het Fransch te ontzeggen, dat eene onzer nationale talen is: mogelijk kan het geval zich voordoen, maar voor het oogenblik is het niet te voorzien, hoewel het waar is te zeggen, dat de algemeene aanvaarding van eene wederlandsche taal, tot op heden onverwachte gevolgen kan leiden.

Op eene andere plaats bewijzen wij dat die aanvaarding slechts grootelijks de ongeschondene bewaring der nationale talen kan bevoordeelen: belangrijk punt voor de Vlamingen, die er zoo aanhouden de taal hunner vaderen tegen alle vermenging te beschutten.

De Hollanders, taalbroeders der Vlamingen, hebben die voordeelen verstaan, want het woord van eenen overtuigden taalverspreider, Doktor Uitterdijk van Hilversum, is over eenige maanden voldoende geweest, om in dit bevriende land eene geheele esperantische beweging te verwekken: Eene Hollandsche Esperantische vereeniging is tot stand gekomen, en zij heeft voor tolk een

esperantan movadon, kiu tre rapide kreskas; Societo de la Holandaj Esperantistoj ĵus estis fondita kaj ĝi jam posedas organon kies sola titolo elmontras la karakteron: La Holanda Pioniro.

Kaj ni ankaŭ komprenis kiel grandege utilus al la Flandranoj la ellernado, plej rapide farota, de Esperanto: malgraŭ ke ni kalkulis inter ni nur tre malmulte da Flandraj Esperantistoj, ni ne ŝanceliĝis por doni en nia ĵurnalo tiom da loko al la lingvo de Ledeganck'o kaj de Gezelle'o kiom al la Franca; ni tradukigis en la Flandra lingvo la plej bonajn lernolibrojn; fine, la esperanta elmontrado en la Antverpena Ekspozicio, meze de la Flandra lando, ankoraŭ pruvis kiel multe ni deziregas ke la Flandra parto de nia patrujo akceptu la manon prezentatan de la Franca parto, kaj ke ambaŭ unuiĝu por la lernado kaj la propagandado de la admirinda lingvo Esperanto.

Ni esperas ke niaj paroloj trovos favorajn eĥojn en nia Flandra lando; ni estas certaj ke multaj Flandranoj, fidelaj je la grandanima karaktero de sia popolo, alvenos por helpadi nin en la glora batalado kontraŭ la homa apatio, favore por efektivigo de grandege homama pensaĵo.

MAURICE SEYNAEVE.

N. B. En la momento kiam estos legata tiu-ĉi artikolo, la Flandra traduko de la bonega Lernolibro: « L'Esperanto en 10 leçons », jam estos aperinta ĉe nia eldonisto: S° Witteryck, 4, Nouvelle Promenade, Bruges. Ni varmege konsilas al la Flandraj legantoj ke ili aĉetu tiun-ĉi verkon: ĝi ebligas la facilan, rapidan kaj plenan ellernadon de Esperanto kaj, pro sia tre malgranda kosto: 0,50 fr., ĝi estas aĉetebla de ĉiuj.

La unuaj paŝoj de la lingvo Esperanto en Belgujo.

Kiam oni skribos la historion de la lingvo Esperanto kaj ke estos malfermiĝinta la ĉapitro pri ĝia enkonduko en Belgujo, de la unua paĝo brilos nomo per vivega lumeco rememorigante al tiuj, kiuj de la komenco estis la kunbatalantoj de Kapitano Lemaire, la belajn batalojn liveritajn de li per memfido, metodo kaj fervoro nekompareblaj.

dans ce sympathique pays tout un mouvement espérantiste, qui s'étend très rapidement; une association des Espérantistes Hollandais vient de se fonder, et elle a déjà pour organe un journal, dont le titre seul indique le caractère: La Holanda Pioniro (Le Pionnier Hollandais).

Nous aussi, nous avons compris l'immense avantage qu'il y avait pour les Flamands à se familiariser au plus vite avec l'Esperanto: malgré le chiffre très peu élevé d'Espérantistes flamands, que nous comptions dans nos rangs, nous n'avons pas hésité à accorder dans notre journal autant de place qu'au français à la langue de Ledeganck et de Gezelle; nous avons fait traduire en flamand les manuels espérantistes les meilleurs; enfin, le compartiment espérantiste de l'Exposition d'Anvers, en plein pays flamand, a montré aussi notre ardent désir de voir la partie flamande de la Belgique accepter la main tendue par la partie française, et se joindre à elle dans l'étude et la propagation de l'admirable langue Esperanto.

Nous espérons que nos paroles trouveront un écho favorable dans notre pays de Flandre; nous sommes convaincus que de nombreux Flamands, fidèles au caractère généreux de leur race, viendront nous soutenir dans la lutte glorieuse entreprise contre l'indifférence humaine, pour la réalisation d'une idée hautement humanitaire.

MAURICE SEYNAEVE.

N. B. Au moment où sera lu cet article, la traduction flamande de l'excellent Manuel: « L'Esperanto en 10 leçons », aura déjà paru chez notre éditeur: M. Witteryck, 4, Nouvelle Promenade, Bruges. Nous engageons très vivement tous les lecteurs flamands à se procurer cet ouvrage: il permet l'étude facile, rapide et complète de l'Esperanto, et son prix excessivement modique: 0,50 fr. le met à la portée de toutes les bourses.

Les premiers pas de l'Esperanto en Belgique.

Lorsque l'on écrira l'histoire de l'Esperanto et que viendra le chapitre relatif à son introduction en Belgique, dès la première page un nom brillera de l'éclat le plus pur et rappellera à ceux qui furent, au début, les compagnons d'armes du Capitaine Lemaire, les beaux combats qu'il livra avec une assurance, une méthode et un zèle incomparables.

blad, welks hoofding ze geheel en gansch kenmerkt: La Holanda Pioniro (De Hollandsche Baanbreker).

Wij ook hebben verstaan, welk groot voordeel de Vlaming uit het grondig leeren van het Esperanto trekken zou; niettegenstaande het klein getal Vlaamsche Esperantisten, die wij in onze gelederen tellen, hebben wij niet geaarzeld in ons blad evenveel plaats als aan het Fransch te verleenen aan de taal van Ledeganck en Gezelle; wij hebben de beste esperantische handboeken in het Vlaamsch doen vertalen; eindelijk de esperantische afdeeling van Antwerpen's tentoonstelling, in het hert van het Vlaamsche land, heeft ook onze vurige begeerte bewezen van het Vlaamsche deel van België de hand te zien drukken door het Fransche toegereikt, en te zamen het Esperanto te leeren en te werken tot het verspreiden van die wonderbare wereldtaal.

Wij verhopen dat onze woorden in ons Vlaanderland eenen gunstigen weêrklank zullen hebben; wij zijn overtuigd dat talrijke Vlamingen, getrouw aan het edelmoedig karakter van hunnen stam, zullen opkomen om ons onderstand te bieden in den glorierijken strijd tegen de menschelijke onverschilligheid aangegaan, om een hoogst menschlievend gedacht te verwezentlijken.

Vertaald door A.-J. WITTERYCK.

B. W. — Op het oogenblik dat dit artikel zal gelezen worden, zal de Vlaamsche vertaling van het uitmuntend werkje: « L'Esperanto en 10 leçons », reeds verschenen zijn bij onzen uitgever: M. Witteryck, 4, Nieuwe Wandeling, Brugge. Wij wakkeren vuriglijk al de Vlaamsche lezers aan zich dat werk aan te schaffen: het laat toe gemakkelijk, spoedig en volledig het Esperanto te leeren, en zijn buitengewoon lage prijs: 0,50 fr. stelt het in het bereik van alle beurzen.

De eerste stappen van het Esperanto in België.

Toen de geschiedenis van het Esperanto zal geschreven, en het kapitel van zijne invoering in België opgesteld worden, van op de eerste bladzijde zal een naam met den zuiversten glans blinken, en aan dezen, die in den aanvang Kapitein Lemaire's wapenbroeders waren, den heerlijken strijd herinneren, dien hij met vertrouwen, naar echte regels en met onvergelijkbaren iever streed.

Estas efektive S° Kapitano Lemaire kiu vere enkondukis la helpantan lingvon internacian en nia patrujo. Tamen oni ne povas diri ke li estis la unua Belga esperantisto, ĉar ni konas aliajn kiuj antaŭe estis ja adeptoj de l' nova idiomo ; sed tiuj partianoj de artefarita lingvo internacia estis soldatoj starantaj kun la armilo ĉe la piedo, kredantaj ke ne estis utile aŭ eble bataladi energie por la sankta afero al kiu ili estis sin donintaj. Ili estis lernintaj la lingvon Esperanto, eĉ uzis ĝin, sed okupis sin malmulte je ĝia disvastigado.

Feliĉe ne tre longe daŭris tiu situacio !

Leginte en grava revuo Franca artikoleton rilate la demandon pri helpanta lingvo internacia, S° Kapitano Lemaire estis frapita de l' grandegaj rezultatoj kiuj elfluus de l' akcepto de lingvo, dua por ĉiuj civilizitaj popoloj, kaj kun la varmeco kaj entuziasmo kiuj lin nevenkeble altiras al la gravaj aferoj de l' estonteco, li decidis lerni Esperanton kaj fariĝi de ĝi la propagandanto en nia lando.

La unuaj agoj de l' nova esperantisto okazis ĉe la multlingva rondo de Bruselo kaj ili estis brilantaj.

Estis en Decembro de l' jaro 1897. Du paroladoj estis anoncitaj kaj ni memoras ankoraŭ la nombran aŭdantaron kiu post ĉiu parolado aplaŭdis la simpatian propagandanton. Eble la sukceso superis eĉ la plej racian esperon de S° Lemaire.

Certe li estis disvatiginta ideon, ankoraŭ novan por multaj ; li estis prava kredante ke li estis altirinta kelkajn adeptojn al la lingvo, de mallonge kara por li, sed ni opinias ke lia kontenteco fariĝis precipe granda kiam malmulttempe post sia unua parolado li sciiĝis ke li estis konvertinta malnovan profesoron de alia sistemo de lingvo artefarita kaj ke tiu nova adepto, post kelkaj horoj de lernado, konis jam Esperanton kaj plie ke li akceptis fari kurson de tiu lingvo en la multlingva rondo.

La novaĵo estis komunikata al la aŭdantaro de la dua parolado kaj ĉirkaŭ la finiĝo de Januaro 1898, okdek personoj estis enskribiĝintaj por la kurso de helpanta lingvo internacia. La instruinto — frato de l' aŭtoro de tiu-ĉi artikolo — opiniis, kaj la posttempo pruvis al li ke li ne eraris, ke dek unuhoraj lecionoj plene sufiĉus por konigi Esperanton ; li do povis fari kelkajn kursojn antaŭ la lerneja libertempo.

De tiu momento, Esperanto estas ĉiam instruata ĉe la multlingva klubo kaj multaj estas la personoj kiuj

---

C'est, en effet, M. le Capitaine Lemaire qui fut véritablement l'introducteur de la langue auxiliaire internationale Esperanto dans notre pays. Non pas, cependant, qu'il fut le premier espérantiste belge, car nous en savons d'autres qui, avant lui, étaient devenus des adeptes de l'idiome nouveau ; mais ces partisans d'une langue artificielle internationale étaient des soldats qui restaient l'arme au pied, ne jugeant pas utile ou possible de lutter énergiquement pour la grande cause qu'ils avaient embrassée : ils avaient étudié l'Esperanto, le pratiquaient même, mais ne s'occupaient que peu, pour ne pas dire point du tout, de sa propagation.

Heureusement cette situation ne perdura guère.

M. le Capitaine Lemaire ayant lu dans une grande revue française un articulet sur la question de la langue auxiliaire internationale, fut frappé des résultats considérables qui découleraient de l'adoption d'une langue, seconde pour tous les peuples civilisés, et avec l'ardeur et l'enthousiasme qui le portent invinciblement vers les grandes choses de l'avenir, il résolut d'étudier l'Esperanto et de s'en faire le propagateur dans notre pays.

Les débuts de l'espérantiste nouveau eurent lieu au Cercle polyglotte de Bruxelles, et ils furent brillants.

C'était en décembre 1897. Deux conférences furent annoncées, et nous nous rappelons encore le nombreux auditoire qui acclama le sympathique propagandiste après chaque causerie. Peut-être le succès dépassa-t-il même les plus légitimes espérances de M. Lemaire.

Il avait, certes, répandu une idée encore neuve pour beaucoup ; il pouvait, avec raison, croire qu'il avait attiré un certain nombre d'adeptes à la langue qui lui était devenue chère ; mais nous pensons que sa satisfaction dut être particulièrement grande lorsque, peu de jours après sa première conférence, il apprit qu'il avait converti un ancien professeur d'un autre système de langue artificielle et que ce nouvel adepte, après quelques heures d'étude, s'était déjà assimilé l'Esperanto et qu'il acceptait de donner un cours de cette langue au Cercle polyglotte.

La nouvelle fut communiquée aux auditeurs de la seconde conférence et vers la fin de janvier 1898, quatre-vingts personnes s'étaient fait inscrire pour le cours de langue auxiliaire internationale. Le professeur — un frère de l'auteur de cet article — pensant, et la suite lui a démontré qu'il ne s'était pas trompé, que dix leçons d'une heure suffisaient largement pour faire connaître l'Esperanto, put organiser plusieurs cours avant la période des vacances.

Depuis lors, l'Esperanto n'a cessé d'être enseigné au Cercle polyglotte, et nombreuses sont les personnes qui en ont suivi

Het is, inderdaad, heer Kapitein Lemaire, die waarlijk in ons land de invoerder is, van de wederlandsche hulptaal Esperanto. Niet dat hij de eerste Belgische Esperantist was, neen, want wij kennen er andere, die vóór hem aanhangers van de nieuwe taal waren ; maar die voorstaanders van eene kunstmatige wederlandsche hulptaal waren wapenlieden die met de armen gekruist bleven, en onnuttig of onmogelijk achtten op krachtdadige wijze te strijden voor de zaak die ze gekozen hadden. Zij hadden het Esperanto beoefend, gebruikten het zelfs, maar hielden zich weinig, om niet te zeggen in het geheele niet, met deszelfs verspreiding bezig.

Gelukkig die toestand duurde niet lang.

Heer Kapitein Lemaire had in een Fransch tijdschrift eene kleine bijdrage over de vraag der wederlandsche hulptaal gelezen, de gewichtige gevolgen die eene tweede taal voor alle beschaafde volkeren zou doen ontstaan, troffen hem, en met dien ievergloed en geestdrift, waarmede hij op ontegenzeggelijke wijze tot de groote zaken der toekomst vervoerd wordt, begon hij het Esperanto te leeren en werd er in ons land de voortplanter van.

Het eerste optreden van den nieuwen esperantist had plaats in den talenkring te Brussel, en was schitterend.

Het was in December 1897. Twee voordrachten waren aangekondigd en wij herinneren ons het overgroot getal toehoorders, die den gevierden spreker, na iedere voordracht gezamentlijk toejuichten. Misschien overtrof de uitslag de gegronde hoop van den heer Lemaire.

Voorzeker had hij een gedacht verspreid dat voor velen nog nieuw was, met reden mocht hij gelooven een zeker getal voorstaanders dezer nieuwe taal, die hem zoo duurbaar is, gewonnen te hebben ; maar wij denken dat hij eene bijzondere voldoening moet genoten hebben, wanneer hij eenige dagen later vernam, dat een oud-leeraar van een ander kunstmatig taalstelsel door hem bekeerd was geworden, en dat die nieuwe voorstaander, na weinige uren oefening het Esperanto machtig was geworden en aanvaardde eenen leergang van deze taal in den talenkring te geven.

Dit nieuws werd aan de toehoorders der tweede voordracht medegedeeld, en op het einde van Januari 1898 hadden tachtig personen zich doen inschrijven voor den leergang der wederlandsche hulptaal. De leeraar — broeder des schrijvers van deze bijdrage — denkende — en het vervolg heeft bewezen dat hij zich niet bedroog — dat tien lessen van een uur ruim genoeg waren om het Esperanto te doen kennen, kon gedurende den verloftijd verscheidene leergangen inrichten.

Sedert heeft het onderwijs van het Esperanto in den talenkring niet opgehouden, en groot is het getal der personen die de lessen volgden ; verscheidene onder hen zijn zoo verknochte als kundige esperantisten geworden, werkende volgens hunne krachten en hunne middelen tot de verspreiding van het gedacht dat wij verdedigen.

alestis ĉe la lecionoj ; kelkaj el ili estas fariĝintaj esperantistoj tiel sindonaj kiel kapablaj, laborantaj laŭ siaj fortoj kaj rimedoj por la disvastigado de la de ni defendata ideo.

Inter la alilandaj aŭdantoj de niaj kursoj troviĝis Angloj, Germanoj, Rusino, Bulgaroj kaj Armeno. Ne estas dube ke tiuj fremduloj alportas egale en sia lando la apogo bezonata de nia afero.

La kuranta jaro estis ĝis nun precipe bonega por la instruado de Esperanto. Post du paroladoj faritaj de Kapitano Lemaire en la Vastigo de la lernejo Brusela por geinstruistoj, ni aranĝis seslecionan kurson kaj kun granda kontenteco ni vidis kvardek-du personojn alesti ĉe ĉiu kunveno lernante plene kaj facile la lingvon Esperanto.

Sub la aŭspicioj de multaj societoj, nia sindonema kaj eminenta propagandisto faris paroladon en la lasta Junia monato en la libera Universitato de Bruselo kaj tuj estis aranĝata nova kurso ĉe la multlingva klubo. Kvindek aŭdantoj alestis kun granda intereso ĉe la ses lecionoj kiuj sufiĉis por konigi Esperanton al ili kaj certa ni estas ke tiuj novaj varbitoj por nia afero legos nian artikolon kun tiom da facileco en la lingvo internacia kiom ĝia Franca aŭ Flandra traduko.

Ni estos elvolvinta la demandon pri la organizata instruado de Esperanto en Belglando kiam ni estos raportinta ke ankaŭ kurso en Gilly'o (apud Charleroy'o) estis donata de nia samideulo S° Roelandt, kiu lernis la lingvon internacian ĉe la multlingva rondo de Bruselo.

Al tiuj, kiuj akceptas nian opinion pri la grava demando de lingvo internacia ni povas nur rekomendi ĉiam iradi antaŭen ! Ni ŝparu nek tempon, nek kuraĝon, nek sindonemecon ; de tio dependas la sukceso. Ni aranĝu kursojn de Esperanto ĉie, kie estas eble kaj ni ne forgesu ke

Unueco donas Fortecon !

LUCIEN BLANJEAN.

La klubo l'Unua kaj ĝia gazeto.

Esperanto estas tre facila : tio ĉi estas ja konata. Estas tamen veraĵo ke, kiom ajn facila io estas, ĝi postulos zorgoplenan lernadon, se oni ĝin volas koni bone. Nu, kio okazas iafoje ? Entuziasmaj Esperant-

les leçons ; plusieurs d'entre elles sont devenues des espérantistes aussi dévoués que capables, travaillant dans la limite de leurs forces et de leurs moyens à la diffusion de l'idée que nous défendons.

Parmi les auditeurs étrangers des cours d'Esperanto nous avons notamment rencontré des Anglais, des Allemands, une Russe, des Bulgares et un Arménien. Nul doute que ces personnes n'apportent aussi dans leur pays l'appui dont notre œuvre a besoin.

L'année courante a été particulièrement favorable à l'enseignement de l'Esperanto. A la suite de deux conférences données par M. le Capitaine Lemaire à l'Extension de l'école normale de Bruxelles, nous avons donné un cours complet en six leçons, et nous avons vu avec une vive satisfaction quarante-deux personnes assister à nos entretiens et s'assimiler sans difficulté la langue Esperanto.

Dans le courant de juin dernier, notre vaillant et éminent propagandiste fit, sous les auspices de plusieurs sociétés, une conférence à l'Université libre de Bruxelles et immédiatement un nouveau cours fut organisé au Cercle polyglotte. Cinquante auditeurs ont suivi avec un vif intérêt les six leçons qui ont suffi à leur faire connaître l'Esperanto, et nous sommes certain que ces recrues à notre cause liront avec autant de facilité notre article en langue internationale que sa traduction française ou néerlandaise.

Nous aurons donné un exposé complet de l'enseignement organisé de l'Esperanto en Belgique, lorsque nous aurons dit qu'un cours a aussi été donné à Gilly par notre ami M. Roelandt, qui a appris la langue internationale au Cercle polyglotte de Bruxelles.

A ceux qui partagent nos idées sur la grande question de l'adoption d'une langue internationale, nous ne pouvons que recommander d'aller toujours de l'avant. N'épargnons ni temps, ni courage, ni dévouement, le succès est à ce prix. Etablissons des cours d'Esperanto partout où c'est possible et n'oublions pas que

L'union fait la force !

LUCIEN BLANJEAN.

Le Club « l'Unua » et son Journal.

L'Esperanto est très facile : c'est un fait acquis ! Il est cependant vrai que, quelque facile que soit une chose, elle n'en exige pas moins une étude soignée, si on veut la bien posséder. Et qu'arrive-t-il parfois ? C'est que des Espérantistes enthou-

Tusschen de vreemde toehoorders der lessen over het Esperanto, hebben wij Engelschen, Duitschers, eene Russische vrouw, Bulgaren en eenen Armeniaan ontmoet. Geen twijfel of die lieden zullen in hun land aan onze zaak de bescherming verleenen, die ze noodig heeft.

Het loopende jaar is aan het onderwijs van het Esperanto op eene bijzondere wijze voordeelig geweest. Na de twee voordrachten door Heer Kapitein Lemaire in de uitbreiding van de Brusselsche Normaalschool gegeven, hebben wij in zes lessen eenen volledigen leergang gegeven, en met uitnemende voldoening hebben wij twee en veertig personen ons onderwijs zien bijwonen, die zonder moeite de Esperanto-taal machtig werden.

In den loop der maand Juni van dit jaar, gaf onze moedige en uitmuntende voortplanter, onder de leiding van verscheidene maatschappijen, eene voordracht in Brussel's Vrije Hoogeschool en, op staanden voet, werd een nieuwe leergang door den talenkring ingericht. Vijftig toehoorders hebben met groote belangstelling de zes lessen gevolgd, die voldoende waren om hun het Esperanto te doen kennen, en wij zijn zeker dat die bijgeworvenen zoo gemakkelijk in de wederlandsche hulptaal, als in de Vlaamsche en in de Fransche vertaling onze bijdrage zullen lezen.

Wij zullen eene volledige voorstelling van het Esperanto-onderwijs, gelijk het in België ingericht is, gegeven hebben, wanneer wij zullen gezegd hebben dat, ook te Gilly, een leergang gegeven werd door onzen vriend, den heer Roelandt, die de wederlandsche hulptaal in den talenkring te Brussel leerde.

Aan degenen die onze gedachten over het groote vraagstuk der aanvaarding eener wederlandsche taal deelen, kunnen wij maar aanbevelen van altijd voorwaarts te gaan. Sparen wij noch tijd, noch moed, noch zelfopoffering : de gelukkige uitslag is tegen dien prijs te bekomen. Overal waar het mogelijk is, richten wij leergangen van Esperanto in, en vergeten wij niet dat

Eendracht maakt macht.

Vertaald door A.-J. WITTERYCK.

De Club « l'Unua » en zijne Gazet.

Esperanto is zeer gemakkelijk : dat is bekend. Doch, het is nochtans eene waarheid, dat, hoe gemakkelijk eene zaak ook weze, ze toch eene verzorgde studie eischt, wil men ze goed meester worden. Nu, wat geschiedt er soms ? Geestdriftige Esperantisten doorlezen

istoj tralegas rapidege la gramatikajn regulojn, ekzerciĝas iom — ne sufiĉe — kaj, kredante jam koni perfekte la sistemon, ili ekkorespondas. Tio, kio estas neevitebla, tiam okazas : iliaj leteroj, iliaj tekstoj estas plenaj je gramatikaj eraroj, je vortoj malkorekte uzitaj aŭ kunmetitaj. Oni povus ja aljuĝi iom pli da tempo al la lernado de la lingvo, kaj iom pli atente labori : sed la entuziasmo blindigas, aŭ « la tempo mankas » aŭ « Esperanto estas tiel facila : tuj oni *devas* ĝin koni ! » ..... kaj oni ĝin nesufiĉe konas, kaj oni devigas siajn korespondantojn legi malagrablajn nekorektaĵojn !

Ne estas tamen eble korekti la erarojn faritajn de siaj korespondantoj : tio estus malkonvena ! Nia estimata samideano, S° P. Bavay el Douai, trovis rimedon tiel praktikan kiel agrablan por akiri plene nian belan lingvon, iom post iom, sen granda peno, preskaŭ nekonsciante. Jen ĝi estas : li kreis internacian rondon. Ĉiu lando Eŭropa liveras *unu* membron. Ĉiu membro havas ordan numeron laŭ kiu manuskripta « gazeto » rondiras inter ili. Ĉiu skribas unupaĝan tekston (originalan aŭ tradukitan), legas tiujn de la aliaj membroj, ilin korektas sur la dorsopaĝo, kaj ĉion forsendas al la membro sekvanta. La lasta numero sendas la gazeton ree al la unua, kiu deprenas sian unuan tekston korektitan de ĉiuj membroj, almetas novan, legas kaj korektas la aliajn, kaj ĉion sendas al la n° 2ª kiu agas tiel same. k. c.

S° Bavay nomis sian klubeton « L'Unua » kaj la gazeton « la Rondiranto » (ne konfuzi kun la Bulgara « Rondiranto » presita). Kvar rondiroj estas ĝis nun faritaj kaj liveris tre interesajn rakontojn, legendojn, arojn da pensoj, eĉ versaĵojn.

Ĉu tio ne estas agrabla kaj interesanta maniero por plenigi sian konadon en Esperanto kaj por plibonigi sian stilon, kara leganto ?

Evidente, malgranda regularo montras la direktadon de la klubo, la manieron por korekti ; la tempon dum kiu ĉiu membro povas teni la gazeton, la interkorespondadon de la membroj, k. c.

Se tiaj gazetoj rondiraj multobliĝus inter fremduloj, aŭ inter samnaciuloj, inter samurbanoj, inter studentoj, inter samprofesianoj, kiom tio-ĉi utilus al nia kara lingvo, kaj kiom tio-ĉi (rilate al samprofesianoj) helpus al la kreado de specialaj verkoj kaj de teknikaj vortaroj !

L. C.

---

siastes parcourent rapidement les règles de la grammaire, font quelques exercices (pas assez) et, croyant connaître le système en perfection, entament la correspondance. Alors il arrive ce qui est inévitable : leurs lettres, leurs textes sont bourrés de fautes grammaticales, de mots incorrectement employés ou composés. Il est vrai qu'on pourrait consacrer un peu plus de temps à l'étude de la langue et travailler un peu plus attentivement; mais l'enthousiasme aveugle, ou « le temps fait défaut, » ou l'Esperanto est si facile : on *doit* le connaître spontanément !...... et on ne le connaît pas assez, et, on oblige ses correspondants à lire des incorrections désagréables !

Il n'est cependant pas possible de corriger les fautes commises par ses correspondants, ce serait inconvenant ! Eh, bien, notre estimé co-partisan Mr P. Bavay, de Douai, a trouvé un moyen aussi pratique qu'agréable pour acquérir pleinement notre belle langue, peu à peu, sans grande peine, presque sans s'en douter. Le voici : il a créé un cercle international. Chaque pays d'Europe fournit un membre. Chaque membre a un numéro d'ordre suivant lequel un « Journal » manuscrit circule entre eux. Chacun y inscrit un texte d'une page (original ou traduit), lit celui des autres membres, le corrige sur le verso, et envoie le tout au membre suivant. Le dernier numéro renvoie le journal au n° 1, qui enlève son premier texte corrigé par tous les membres, en insère un nouveau, lit et corrige les autres, et envoie le tout au n° 2 qui fait de même, etc.

M. Bavay a intitulé son petit club « L'Unua » (le premier), et le journal, « la Rondiranto » (ne pas confondre avec le Rondiranto bulgare, imprimé). Quatre tours ont déjà été effectués jusqu'à présent, et ont fourni des contes, des légendes, des collections de pensées très intéressantes, voire même des vers !

N'est-ce pas là une façon agréable et intéressante de compléter ses connaissances en Esperanto et d'améliorer son style, cher lecteur ?

Evidemment, un petit règlement fixe la direction du club, la façon de corriger, le temps pendant lequel chaque membre peut garder le journal, la correspondance entre les membres, etc.

Si ces « journaux » se multipliaient entre étrangers, ou entre compatriotes, entre citadins, entre professionnels, comme ils seraient utiles à notre chère langue, et comme ils contribueraient (ceux entre professionnels) à la création d'ouvrages spéciaux et de vocabulaires techniques !

L. C.

in aller haast de spraakkundige regels, maken eenige oefeningen — niet genoeg — en, zich inbeeldende het stelsel goed meester te zijn, vangen zij het briefwisselen aan. Dan gebeurt het onvermijdelijke : hunne brieven, hunne teksten zijn opgepropt met spraakkundige feilen, met onjuist gebruikte of samengestelde woorden ! Men zou, wel is waar, wat meer tijd kunnen besteden aan het aanleeren der taal, en wat aandachtiger werken : maar de geestdrift verblindt, of « de tijd ontbreekt » of « Esperanto is zoo gemakkelijk : men moet *het seffens kennen ! »......... en, men kent het op onvoldoende wijze, en men verplicht zijne briefwisselaars onaangename onnauwkeurigheden te lezen !*

Het is nochtans niet mogelijk de feilen door zijne briefwisselaars gemaakt, te verbeteren : dat ware onwelvoegelijk ! — Onze geachte mede-aanhanger, de heer P. Bavay van Dowaai, heeft een middel gevonden, zoo praktisch als aangenaam, tot het volkomen meester worden onzer schoone taal. Zie hier : hij stichtte eenen internationalen club. Ieder land van Europa levert een lid. Ieder lid heeft een volgnummer volgens hetwelk eene met de hand geschrevene « gazet » onderling wordt rondgestuurd. Iedereen schrijft eene bladzijde tekst (oorspronkelijk of vertaald) leest die der anderen, verbetert ze op de keerzijde, en stuurt alles aan het volgende lid. Het laatste nummer zendt de gazet terug aan het eerste, dat zijnen eersten tekst, door alle leden verbeterd, terug neemt, er eenen nieuwen bijvoegt, die der andere leden leest en verbetert, en alles aan nr 2 zendt, die hetzelfde doet, enz.

De heer Bavay heeft zijnen club « L'Unua » (de eerste) genaamd, en de gazet « La Rondiranto » (niet verwisselen met den Bulgaarschen gedrukten Rondiranto). Vier maal werd de gazet tot nu toe rondgestuurd, en leverde zeer belangwekkende verhalen, legenden, verzamelingen van gedachten, zelfs verzen, op.

Is dit geene aangename en belangwekkende wijze om zijne kennis in Esperanto te volledigen en zijnen stijl te verbeteren, beste lezer ?

Natuurlijk, bepaalt een beknopt reglement het bestuur des clubs, de wijze van verbeteren, den tijd gedurende welken ieder lid de gazet mag behouden, het briefwisselen onder de leden, enz..

Indien dergelijke « gazetten » zich vermenigvuldigden, onder vreemdelingen of onder landgenooten, onder stedelingen, onder studenten, onder lieden van een zelfde beroep, hoe nuttig zou dit zijn voor onze duurbare taal, en hoe zou dit medewerken (onder personen van hetzelfde beroep) aan het tot stand brengen van bijzondere werken, en van teknische woordenlijsten.

Vertaald door L. C.

FUNEBRO FRAPAS LA REĜAN FAMILION KAJ ATINGAS LA TUTAN BELGUJON.

La reĝino *Marie-Henriette* mortis en Spa'o la 19an de Septembro, kelkajn tagojn post la apero de la « Belga Sonorilo ». Ni kredas respondi al la sento de niaj gelegantoj, respektegante la memoron de Tiu, kiu estis vere Reĝino per gracieco, boneco kaj almozemeco kaj kies patrina koro estis tiel kruele premita.

Un deuil frappe la Famille Royale et atteint la Belgique entière.

La reine *Marie-Henriette* est morte à Spa le 19 septembre, quelques jours après l'apparition de la « Belga Sonorilo ». Nous croyons répondre aux sentiments de nos lecteurs, en vénérant la mémoire de Celle qui fut vraiment Reine par la grâce, la bonté et la charité, et dont le cœur de mère fut si cruellement frappé.

Een rouw slaat de Koninklijke Familie en treft gansch België.

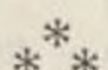
De koningin Maria-Hendrika *is overleden te Spa den 19n September, eenige dagen na het verschijnen van de « Belga Sonorilo ». Wij gelooven te beantwoorden aan de gevoelens onzer lezers, met de gedachtenis te vereeren van Deze die waarlijk Koningin was door bevalligheid, goedheid en liefdadigheid, en wier moederhart zoo wreedelijk getroffen werd.*

Avizoj diversaj.

La Belga Sonorilo dankas tre kore ĉiujn Belgajn ĵurnalojn, kaj ili estas multaj, kiuj anoncis ĝian aperon. La multaj ricevitaj petoj pruvas ke la alvoko kiun ni petis la presaron disdoni estis aŭdata. Ni esperas ke la personoj al kiuj ni sendis provan numeron ne bedaŭris sian peton kaj ke sia kuriozeco estis plenumita. Ni estas certigitaj ke pli ol unu el ili fariĝos varmaj samideanoj. Al ĉiuj kunfratoj niaj, dankon!

La gravaj elspezoj kiujn la du unuaj numeroj de la Belga Sonorilo kaŭzis, ne permesos al la redakcio disdoni, senpage, la sekvantajn numerojn. La kosto de la abono estas tre favora, tial ni ne dubas ke ĉiu kiu sin interesas al la sukceso de la Esperanto ne ŝanceliĝos kaj enskribiĝos sin kiel abonanto. Tamen ni estos ĉiam feliĉaj sendi senpage numeron de la Belga Sonorilo al ĉiuj personoj kies peto povus altiri al ni novajn samideanojn.

Ni rememorigas al niaj gelegantoj ke la kursoj de la lingvo internacia « Esperanto », kiujn la Poliglota

Avis divers.

La Belga Sonorilo remercie très cordialement tous les journaux belges, et ils sont nombreux qui ont annoncé son apparition.

Les nombreuses demandes que nous avons reçues prouvent que l'appel que nous avons prié la presse de faire, a été entendu. Nous espérons que les personnes à qui nous avons envoyé un numéro d'essai n'ont pas regretté leur demande et que leur curiosité aura été satisfaite. Nous sommes certains que plus d'une d'entr'elles deviendront d'ardents adeptes à tous nos confrères, merci!

⁂

Les grands frais que les deux premiers numéros de la Belga Sonorilo ont occasionnés ne permettront pas à la rédaction de répandre, gratuitement, les numéros suivants. Le coût de l'abonnement est très favorable, c'est pourquoi nous ne doutons pas que celui qui s'intéresse au succès de l'Esperanto n'hésitera pas et s'inscrira comme abonné. Cependant nous serons toujours heureux d'envoyer gratuitement un numéro de la Belga Sonorilo à toutes les personnes dont la demande pourrait nous attirer de nouveaux adeptes.

⁂

Nous rappelons à nos lecteurs et lectrices que les cours de al langue internationale « Esperanto » que le Cercle polyglotte

Verscheidene berichten.

De Belga Sonorilo dankt van herten alle Belgesche dagbladen en zij zijn talrijk, die zijne verschijning aangekondigd hebben.

De menige vragen welke wij ontvangen hebben, bewijzen dat de oproep dien wij de drukpers verzochten uit te geven, gehoord is geweest. Wij hopen dat de personen aan welke wij een proefnummer gezonden hebben hunne aanvraag niet beklaagd hebben en dat hunne nieuwsgierigheid voldaan is. Wij zijn overtuigd dat meer dan één onder hen vurige partijganger worden zal. Aan al onze medebroeders, dank!

⁂

De groote kosten welke de twee eerste nummers der Belga Sonorilo veroorzaakt hebben, zullen het bestuur niet toelaten, de volgende nummers kosteloos uit te geven. De prijs der inschrijving is zeer voordeelig, het is daarom dat wij niet twijfelen dat eenieder die belang stelt in het welgelukken van het Esperanto niet zal aarzelen en zich als abonnent zal laten opschrijven. Nogtans wij zullen altijd gelukkig zijn een kosteloos nummer van de Belga Sonorilo te zenden aan alle personen wier aanvraag ons nieuwe partijgangers zou kunnen aanwerven.

⁂

Wij herinneren aan onze lezers en lezeressen dat de leergangen der wederlandsche taal « Esperanto » welke de talenkring van

klubo de Bruselo organizas ĉiajare, komencis jam de la lundo 6^{a} de oktobro 1902 je la oka horo vespere en Hotel Ravenstein, Strato Ravenstein (ĉambro 8^{a}) en Bruselo.

Dua kurso komencos tuj kiam la unua estos finita, tio estas diri ĉirkaŭe la fino de la nuna jaro.

La kursoj organizataj de la Vastigado de la Lernejo por geinstruistoj komencos la jaŭdon 16^{an} de oktobro 1902 je la oka horo vespere en la Lernejo por instruistoj, Boulevard du Hainaut, 110, en Bruselo.

Esperanto estos instruata de Sinjoro Lucien Blanjean, la simpatia profesoro de la Poliglota Klubo, kies valoron kaj sindonecon, multaj el ni povis estimi. Tiuj kursoj kalkulas nur dek lecionojn, kiel la antaŭaj, kaj kiel tiuj ĉi, ili estos tute senpagaj; sufiĉas skribi al la sekretario de la Societo kies kurson oni dezíras ĉeesti; oni povas ankaŭ sin turni al la redakcio de la Belga Sonorilo kiu faros la necesajn enskribajojn. Oni povos ankoraŭ enskribiĝi la kursajn tagojn ĉe la profesoro.

***

Sinjoro L. Blanjean instruos Esperanton ankaŭ ĉe Antverpeno. La Kurso, organizata per l'Antverpena sekcio de la *Federacio de la lernantoj de la Belgaj gimnazioj* efectiviĝos de la dimanĉo 12^{an} de oktobro 1902 je la naŭa horo matene kaj daŭras ĉia dimanĉo en la « Athénée Royal » en Antverpeno.

Oni povas sciiĝi la kondiĉojn kaj enskribiĝi sin turnante al S° E. Desguin, Avenue des Arts, 98, en Antverpeno. Enskribiĝo : 2 frankoj.

---

de Bruxelles organise chaque année ont commencés dès le lundi 6 octobre 1902 à 8 heures du soir à l'Hôtel Ravenstein, rue Ravenstein, (salle 8) à Bruxelles.

Un second cours commencera immédiatement lorsque le premier sera terminé, c'est-à-dire vers la fin de l'année actuelle.

Les cours organisés par l'Extension de l'Ecole Normale commenceront le jeudi 16 octobre 1902 à 8 heures du soir, à l'Ecole Normale pour jeunes gens, 110, Boulevard du Hainaut, à Bruxelles.

L'Esperanto sera enseigné par M. Lucien Blanjean, le sympathique professeur du cercle polyglotte dont plusieurs d'entre nous ont pu apprécier la valeur et le dévouement.

Chacun de ces cours sera complet en 10 leçons, comme les précédents, et entièrement gratuit.

Il suffit d'écrire au secrétaire de la société dont on désire suivre le cours ; on peut aussi s'adresser à la rédaction de La Belga Sonorilo qui fera le nécessaire. On peut encore se faire inscrire les jours de cours auprès du professeur.

***

Monsieur L. Blanjean donnera également un cours d'Esperanto à Anvers. Ce cours, organisé par la section d'Anvers de la *Fédération des élèves des Athénées de Belgique* commencera le dimanche 12 octobre 1902 à 9 heures du matin et se continuera tous les dimanches, dans les locaux de l'Athénée d'Anvers.

On peut prendre les conditions et se faire inscrire en s'adressant à Monsieur E. Desguin, Avenue des Arts, 98, à Anvers. Inscription : 2 francs.

***

La lettre en 6 langues de Mr Kazi-Girej sera envoyée à toute personne qui en fera la demande à la rédaction.

***

Les renseignements sur l'Esperanto peuvent toujours s'obtenir en écrivant au Président de la Section Espérantiste du Cercle Polyglotte, Hôtel Ravenstein, à Bruxelles.

On peut aussi s'adresser aux personnes suivantes qui s'empresseront de donner toutes les indications désirables :

Brussel jaarlijks inricht reeds begonnen zijn op Maandag 6n Oktober 1902, om 8 ure 's avonds, in het Hotel Ravenstein, Ravensteinstraat (8ste zaal) te Brussel.

Een tweede leergang zal beginnen zoohaast de eerste geëindigd is, het is te zeggen omstreeks het einde van het loopende jaar.

De leergangen ingericht door de Uitbreiding der Normaalschool, zullen den Donderdag 16 Oktober 1902, om 8 ure 's avonds, in de Normaalschool der jongelingen, 110, Henegouwsche Laan, te Brussel, aanvang nemen.

Heer Lucianus Blanjean, de gevierde leeraar van den talenkring, wiens bekwaamheid en zelfopoffering velen onder ons hebben kunnen waardeeren, zal het onderricht in de Esperantotaal geven.

Ieder van die leergangen zal, gelijk de voorgaande, in 10 lessen volledig zijn en geheel en gansch kosteloos.

Het is voldoende te schrijven aan den sekretaris van den kring, waarvan men begeert de lessen te volgen; men kan zich ook wenden tot den opstelraad van de Belga Sonorilo, die al het noodige zal doen. Ook mag men zich doen inschrijven op de leerdagen, bij den leeraar.

***

De Heer L. Blanjean zal te Antwerpen insgelijks eenen leergang van Esperanto geven. Die leergang, ingericht door de Antwerpsche afdeeling van den Belgischen Bond der leerlingen van de Atheneums, *zal beginnen op Zondag, 12n Oktober 1902, om 9 ure 's morgens, en zal alle Zondagen voortgezet worden in de zalen van het Atheneum van Antwerpen.*

Men kan inlichtingen bekomen en zich laten inschrijven bij den Heer E. Desguin, Kunstlaan, 98, te Antwerpen. Inschrijving: 2 frank.

***

De brief van Mr Kazi-Girej, in 6 talen, zal gezonden worden aan al de personen die zulks zullen vragen aan den opstelraad.

***

Inlichtingen over het Esperanto kunnen steeds bekomen worden met te schrijven aan den Voorzitter der Esperantische Afdeeling van den Talenkring, Hotel Ravenstein, te Brussel.

Men mag zich ook wenden tot de volgende personen, die zich zullen verhaasten alle wenschelijke inlichtingen te geven :

En Esperanto et en Français : Messieurs E. et L. Blanjean, rue de Wautier, 14, à Laeken; — Jos. Jamin, rue des Drapiers, 55, Bruxelles; — G. Chotiau, 3, rue de Bériot, à St-Josse-ten-Noode; — Sous-lieutenant L. Jamin, 92, Avenue Isabelle, Anvers ; — Sous-lieutenant H. Lekeu, 49, rue Wallonne, Bruges; — P. Poncelet, conseiller provincial à Gedinne; — F. Hela, sous-officier au régiment des Grenadiers, à Bruxelles.

In het Esperanto, in het Vlaamsch en in het Fransch : Heeren A.-J Witteryck, 4, Nieuwe Wandeling, Brugge; — M. Seynaeve, 3, Toekomststraat, Kortrijk ; — E. D'Artois, 9, Jennaertstraat, St-Jans-Molenbeek ; — L. Cogen, Slijpstraat, 61, Gent.

MECANISME DE LA LANGUE « ESPERANTO »

L'alphabet comporte 28 lettres, ayant chacune une prononciation unique, invariable. Il n'y a pas de lettre muette en Esperanto ; voyelles et consonnes sont prononcées comme si elles étaient isolées, en conséquence dès que l'on connaît l'alphabet on sait lire l'Esperanto, puisque c'est une langue absolument phonétique.

L'Esperanto n'a qu'un article défini, invariable ; il n'a pas d'article indéfini.

Le substantif se termine toujours en **o**,
l'adjectif en . . . . **a**,
l'adverbe en . . . . **e**,
le pluriel en . . . . **j**,
l'accusatif en. . . . . **n**,
l'infinitif en . . . . **i**,
le présent en . . . . **as**,
le passé en. . . . . **is**,
le futur en. . . . . **os**,
le conditionnel en . . . . **us**,
l'impératif en. . . . . **u** ;
les participes actifs se caractérisent par **int** (passé), **ant** (présent), **ont** (futur),
les participes passifs par **it** (passé), **at** (présent), **ot** (futur).

De cette façon, à la seule vue d'un mot isolé de tout contexte, on en détermine immédiatement l'état civil, le genre, la fonction, etc. Dès lors toutes les constructions sont compréhensibles et chaque peuple pourrait, sans inconvénient pour personne, garder ses tournures de phrases.

A une idée correspond — pour sa représentation écrite — un radical invariable, lequel reçoit toutes les terminaisons susdites selon la modalité prise par l'idée.

Exemple : *patr*, étant le radical correspondant à l'idée de paternité, on aura *patro* = père, *patra* = paternel, *patre* = paternellement, *patroj* = pères, *patraj* = paternels, etc. Si on cherche *patroj* au dictionnaire on ne le trouvera pas, on trouvera seulement les indications suivantes :

patr (radical) = père — *o*, substantif — *j*, pluriel, et l'on devra en conclure soi-même que *patroj* veut dire *pères*.

Outre les terminaisons données plus haut, l'Esperanto emploie 32 affixes qui, ajoutés au radical, fournissent les représentations écrites de toutes les modalités possibles à donner à une idée.

Exemple : **in** indique le féminin (il va de soi que cet affixe ne s'emploie que si le radical éveille l'idée de sexe, car l'Esperanto, langue logique, a supprimé les genres grammaticaux) ; *patro* voulant dire *père*, *patrino* voudra dire *père féminin* c'est à dire *mère* ;

mal indique les contraires : *varma* voulant dire *chaud*, *malvarma* signifiera *froid* ;

ist, indique la personne qui exerce la profession se rapportant à la chose exprimée par le radical : *kuiri* voulant dire *cuire*, *kuiristo* signifiera *cuisinier* et *kuiristino*, *cuisinière* ; et ainsi de suite.

On voit par ces trois exemples que, connaissant les mots qui représentent tous les êtres mâles on connaît immédiatement les noms des êtres femelles correspondants ; connaissant les mots qui admettent des contraires, on connaît du même coup ces contraires, etc.

Quand nous aurons dit que les mots peuvent se combiner entre eux, ainsi que les affixes, nous aurons donné tout le mécanisme de l'Esperanto.

Cette lumineuse simplicité fait la preuve absolue que nous sommes la vérité.

Il ne reste au lecteur de ces quelques lignes, qu'à s'astreindre à lire chaque jour, pendant un mois, 2 ou 3 pages d'Esperanto en désarticulant soigneusement chaque mot (au moyen du dictionnaire, ainsi que nous en avons donné l'exemple pour *patroj*) pour être maître de la langue écrite et pouvoir écrire à son tour.

Nous engageons vivement les nouveaux espérantistes à n'écrire et à ne parler qu'après un exercice de lecture suffisamment long : un mois à raison d'une heure par jour.

Quel homme sensé se refusera à cette expérience qui ne compromet aucun autre travail, aucune autre étude, et dont les résultats dépasseront beaucoup ceux que produisit l'imprimerie ?

Des renseignements sur l'Esperanto peuvent s'obtenir au secrétariat de la section Esperantiste du cercle polyglotte, hôtel Ravenstein, à Bruxelles.

SAMENHANG DER ESPERANTO-TAAL

Het alphabet telt 28 letters, en ieder van hen heeft ééne enkele en onveranderlijke uitspraak. Men heeft in Esperanto geene stomme letters : klinkers en medeklinkers worden uitgesproken alsof zij afzonderlijk zouden staan. Dus zoodra iemand het alphabet kent is hij bekwaam het Esperanto te lezen, aangezien het eene volstrekte klanktaal is.

Het Esperanto heeft maar één bepalend lidwoord, dat onveranderlijk is ; en geen min bepalend lidwoord.

Het zelfstandig naamwoord eindigt altijd op **o**,
het bijvoegelijk naamwoord op . . . . . . **a**,
het bijwoord op. . . . . **e**,
het meervoud op . . . . **j**,
de accusatief op . . . . **n**,
de onbepaalde wijs op . . . . **i**,
de tegenw. tijd op . . . . **as**,
de verleden tijd op. . . . . **is**,
de toekomende tijd op. . . . . **os**,
de voorwaardelijke wijs op. . . . . . . **us**,
de gebiedende wijs op. . . . . **u** ;
de bedrijvende deelwoorden eindigen op **int** *(verleden)*, **ant** *(tegenwoordig)*, **ont** *(toekomend)* ;
de lijdende deelwoorden gaan uit op **it** *(verleden)*, **at** *(tegenwoordig)*, **ot** *(toekomend)*.

Op die wijze, door het enkel afzonderlijk beschouwen van een woord in eenen zin, zal men aanstonds de afkomst, het geslacht en de rol er van kunnen bepalen. Dientengevolge zijn alle zinvormen verstaanbaar, en ieder volk zou, zonder zwarigheid voor wien het ook wezen moge, de wendingen zijner volzinnen kunnen behouden.

Een gedacht beantwoordt, — voor hetgeen zijne geschrevene voorstelling aangaat, — aan een onveranderlijk stamwoord, dat al de bovenstaande uitgangen aanneemt, volgens het gedacht dat men wil uitdrukken.

Bijvoorbeeld : patr *is het stamwoord en geeft de hoedanigheid van vader, het vaderschap te kennen ; van daar zal men hebben* patro = *vader* ; patra = *vaderlijk* ; patre = *op vaderlijke wijze* ; patroj = *vaders* ; patraj = *vaderlijke, enz. Indien nu* patroj *in het woordenboek gezocht wordt, zal het er niet te vinden zijn, maar alleenlijk de volgende opgaven :*
patr *(stamwoord)* = *vader* — o *zelfstandig naamwoord* — j *meervoud. Daaruit valt er te besluiten dat* patroj *wil zeggen* vaders.

Boven de aangehaalde uitgangen gebruikt Esperanto nog 32 toevoegsels, die bij het stamwoord gevoegd, de geschrevene voorstellingen opleveren van al de wijzigingen welke men aan een gedacht kan doen.

Voorbeeld : **in** *duidt het vrouwelijk geslacht aan (het spreekt van zelf dat dit toevoegsel maar gebruikt wordt in het geval, dat het stamwoord voor het vrouwelijk vatbaar is ; want Esperanto is eene beredeneerde taal en heeft de spraakkundige geslachten weggelaten) ; aangezien* patro, *vader beteekent,* patrino *zal de vrouw aanwijzen, het is te zeggen* moeder ;

mal *duidt het tegenstrijdige aan : aangezien* varma warm *beteekent,* malvarma *zal* koud *beduiden* ;

ist *duidt den persoon aan die het ambt uitoefent dat in verband staat met de zaak door het grondwoord voorgesteld :* kuiri *beteekenende* koken, kuiristo *zal* kok *beteekenen en* kuiristino, *kookster.*

Door deze drie voorbeelden ziet men dat, wanneer de namen die 't mannelijk geslacht aanduiden, gekend zijn, de overeenkomende van het vrouwelijk geslacht ook aanstonds gevonden zijn ; dat wanneer de woorden die tegenstrijdigheid aanveerden gekend zijn, de tegenstrijdige daardoor zelf bekend staan.

Als wij nu zullen gezegd hebben dat de woorden alsook de toevoegsels zich onder malkander verbinden, dan zullen wij geheel de samenstelling van het Esperanto gegeven hebben.

Die heldere eenvoudigheid is het grootste bewijs, dat wij in de waarheid zijn.

Om de taal machtig te worden en ze te kunnen schrijven, blijft er den lezer dezer regelen niets anders over, dan zich te verbinden gedurende eene maand dagelijks 2 of 3 bladzijden Esperanto te lezen ; maar wel zorg te dragen de verscheidene deelen van ieder woord te onderscheiden (bij middel van het woordenboek, zooals wij het voor patroj *gedaan hebben.)*

Wij raden de nieuwe esperantisten aan, noch te spreken, noch te schrijven, tenzij na eene voldoende leesoefening : eene maand naar evenredigheid van een uur daags.

Welk verstandig mensch zal deze proef weigeren, die geen nadeel aan eenig ander werk noch studie brengen kan, en wier gevolgen deze der drukkunst verre zullen overtreffen ?

Inlichtingen over Esperanto zijn te bekomen op het kantoor van den secretaris der esperantische afdeeling van den talenkring, Ravenstein's Hof, te Brussel.

La « *BELGA SONORILO* » acceptera des annonces à des prix très réduits dont on trouvera le tableau ci-dessous.

Ces annonces devront satisfaire aux conditions suivantes :

1° Etre rédigées exclusivement en Esperanto ;

2° Emaner de personnes s'engageant à correspondre en Esperanto ,

3° Les annonces doivent être prises pour une année entière.

1/16	de page	annuellement	fr.		8.00
1/8	»	»	»	»	15.00
1/4	»	»	»	»	28.00
1/2	»	»	»	»	50.00

S° Pierre Nicot de Villemain

8, Avenue Masséna, NICE.

Deziras korespondadi Esperante pri la insignoj kaj la heraldika arto en ĉiuj landoj.

Interŝanĝas ankaŭ poŝtkartojn ilustritajn sed nur pri la militistaro kaj la milita maristaro de ĉiuj landoj.

LOKO LUEBLA.

LOKO LUEBLA.

LA REVUE POLYGLOTTE

REVUO POLIGLOTA PRI LERNO KAJ PROPAGANDO DE LA FREMDAJ LINGVOJ

Eliras en la lingvoj franca, angla kaj germana la 5an kaj la 20an de ĉiu monato. — Kosto : jare 5 frankoj.

Sin turni al la Direktoro S° F. HERMANN

25, rue des Charbonniers, BRUXELLES (Nord).

LOKO LUEBLA.

Esperantistoj !

Ni rekomendas la novan esperantan signeton por butontruo, Tiu eleganta steleto verda kostas nur 0.75 frankon ; pagante per Belgaj poŝtsignoj, oni devos sendi po 1,00 franko.

Sin turni al Sinjoro EMILE P. GASSE

71, Rue Michelet, LE HAVRE (Franclando).

De « BELGA SONORILO » *aanveerdt aankondigingen aan zeer matige prijzen, van welke men hieronder de tabel vindt.*

Die aankondigingen moeten aan de volgende voorwaarden voldoen :

1° Opgesteld zijn uitsluitelijk in Esperanto ;

2° Gegeven zijn door personen die zich verplichten in Esperanto te schrijven ;

3° De aankondigingen moeten genomen worden voor een gansch jaar.

1/16	*bladz.*	*jaarlijks*	*fr.*	*8.00*
1/8	»	»	»	*15.00*
1/4	»	»	»	*28.00*
1/2	»	»	»	*50.00*

LOKO LUEBLA.

I. C. C. P.

4, Strato Royer Collard, PARIS Ve

Manata revuo por kolektistoj de poŝtkartoj kaj markoj.

Provan numeron oni sendas senpage al la petantaj Esperantistoj. Oni enpresas ankaŭ senpage anoncojn pri interŝanĝoj, de la Esperantistaj abonantoj. Kosto de l'abono : 3 frankoj jare.

Notu bone. — Tuj kiam la ĵurnalo havos unu cento da Esperantistaj abonantojn, ĝi enhavos aldonon okpaĝan tute verkitan en « Esperanto ». Abono kun aldono 3,50 frankoj.

LOKO LUEBLA.

ĴUS APERIS :

VORTARETO

FRANCA-ESPERANTO

Enhavanta la vortojn specialajn je filatelo kaj modelojn de leteroj

de **RENÉ LEMAIRE.**

Broŝuro *in8o raisin*, ilustrita. 0,40

ĉe **I. C. C. P. 4 strato Royer Collard, Paris Ve.**

La multaj esperantistoj kiuj ŝatas la servojn de Esperanto en la internaciaj rilatoj kaj interŝanĝoj deziros posedi tiun libreton kiu donos al ili tradukon de ĉiuj vortoj kaj esprimoj apartaj kaj modelojn por la korespondado.